Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

[redacted]

GRAAD 11

NOVEMBER 2010

EKONOMIE

MEMORANDUM

PUNTE: 300

Hierdie memorandum bestaan uit 23 bladsye.

AFDELING A

VRAAG 1 (LU1 – LU4)

1.1				
LU1	1.1.1	B ✔✔	Entrepreneur	
	1.1.2	A ✔✔	bruto nasionale produk	
	1.1.3	B ✔✔	sentraal beplande ekonomie	
LU2	1.1.4	B ✔✔	relatiewe	
	1.1.5	C ✔✔	marginale (grens-)	
	1.1.6	B ✔✔	nut	
LU3	1.1.7	B ✔✔	Rykdom	
	1.1.8	B ✔✔	3% - 6%	
	1.1.9	B ✔✔	14	
LU4	1.1.10	C ✔✔	plattelandse	
	1.1.11	A ✔✔	handelsliberalisasie	
	1.1.12	B ✔✔	omgewing	(12 x 2) (24)

1.2	1.2.1	Intermediêre goedere ✔✔	
	1.2.2	Mikro ekonomie ✔✔	
	1.2.3	Ontwikkelde lande✔✔	
	1.2.4	Relatiewe armoede ✔✔	
	1.2.5	Primêre sektor ✔✔	(5 x 2) (10)

1.3	1.3.1	E ✔✔	
	1.3.2	D ✔✔	
	1.3.3	F ✔✔	
	1.3.4	A ✔✔	
	1.3.5	H ✔✔	
	1.3.6	J ✔✔	
	1.3.7	B ✔✔	
	1.3.8	C ✔✔	
		(8 x 2)	(16)

AFDELING A: 50

AFDELING B (Beantwoord enige DRIE vrae uit hierdie afdeling.)

VRAAG 2 (LU1)

2.1
- 2.1.1 Monopolie ✔✔
- 2.1.2 uitvoere ✔✔
- 2.1.3 werkloses ✔✔
- 2.1.4 sentraal beplande ekonomie ✔✔ (4 x 2) (8)

2.2 **DRIE primêre sektor ekonomiese aktiwiteite**
- Landbou ✔✔
- Bosbou ✔✔
- Visserye ✔✔
- Steengroewe ✔✔
- Mynbou, ens. ✔✔ (Enige 3 x 2) (6)

2.3 **DATA RESPONS**

2.3.1 Verbruiksbesteding deur die regering bestaan uit:
- Lone en salarisse van werknemers ✔
- Aankope van nie-kapitaalgoedere en dienste ✔
- Die waarde van kapitaalverbruik ✔
- Minus netto ontvangste uit verkope ✔ (4)

2.3.2 Bruto Binnelandse Besteding (R1 795Bn) ✔
Plus Uitvoere (R398Bn) ✔
Minus Invoere (R366Bn) ✔
= R1 827Bn ✔ (4)

2.3.3 C ✔✔ (2)

2.4 **DATA RESPONSE**

2.4.1
- Primêre sektor ✔✔
- Sekondêre sektor ✔✔
- Tersiêre sektor ✔✔ (3 x 2) (6)

2.4.2 Primêre sektor ✔✔ (2)

2.4.3
- Kommunikasie ✔✔
- Vervoer ✔✔
- Energie ✔✔ (Enige relevante voorbeeld) (1 x 2) (2)

2.5 **Bespreek kortliks enige TWEE eienskappe van *natuurlike hulpbronne.***

1. **Aanbod is vas/beperk ✔✔**
   - Die aanbod van natuurlike hulpbronne is vas en kan nie hernieu word nie ✔✔
2. **Dit is gratis gawes uit die natuur ✔✔**
   - Word gratis deur die natuur verskaf ✔✔
   - Produsente moet kapitaal en arbeid aanwend om dit te ontgin ✔✔
3. **Moet verder verwerk word ✔✔**
   - Natuurlike hulpbronne kan nie behoeftes in natuurlike staat bevredig nie ✔✔
   - Produsente moet dit omvorm tot ander bruikbare goedere voordat dit behoeftes kan bevredig ✔✔
4. **Raak uitgeput en kan vernietig word ✔✔**
   - Minerale bronne word opgebruik as dit ontgin word ✔✔
   - Dit is nie-hernieubare bronne ✔✔
5. **Ongelyke verdeling ✔✔**
   - Natuurlike hulpbronne is ongelyk verdeel ✔✔
   - Sommige lande is ryk aan hulpbronne en andere nie ✔✔(2 x (2 + 2) (8)

2.6 **Verduidelik kortliks enige TWEE voordele van ’n *vrye markekonomie*.**

1. **Dit werk outomaties ✔✔**
   - Die besluite oor wat om te produseer word bepaal deur die voorkeure van verbruikers ✔✔
   - Probleme in die ekonomie word outomaties opgelos deur die motivering van privaat ondernemings ✔✔
2. **Keuse ✔✔**
   - Verbruikers het ’n wye reeks van keuses ✔✔
   - Besighede ding met mekaar mee om ’n verskeidenheid goedere te produseer ✔✔
3. **Innovasie ✔✔**
   - Markekonomieë het sterk aansporings om hoë kwaliteit goedere te produseer ✔✔
   - Doeltreffende ondernemings sal die ondoeltreffende ondernemings uit die mark dryf ✔✔
4. **Ekonomiese groei ✔✔**
   - As regering optimale ekonomiese toestande verskaf, sal aanhoudende ekonomiese groei moontlik wees ✔✔
5. **Verspreiding van inkome en rykdom ✔✔**
   - Hulpbronne word toegeken aan diegene met koopkrag ✔✔
6. **Risiko ✔✔**
   - Individue tref groot voorsorg om ekonomiese risiko’s te verminder ✔✔
   - Verbruikers kan versekering uitneem teen risiko’s ✔✔ (8)

(2 x (2 +

2)

VRAAG 3 (LU2)

3.1
- 3.1.1 direkte ✔✔
- 3.1.2 Marginale ✔✔
- 3.1.3 luukse goedere ✔✔
- 3.1.4 gesamentlik ✔✔ (4 x 2) (8)

3.2 **DRIE kenmerke van 'n oligopolie**

- Klein aantal dominante produsente ✔✔
- Prys besluite is interafhanklik ✔✔
- Produseer identiese of hoogs gedifferensieerde produkte ✔✔
- Toegang tot die mark is moeilik/Versperrings ✔✔ (3 x 2) (6)

3.3 **DATA RESPONS**

3.3.1
- **Vaste koste** is koste wat nie wissel volgens die uitset vlak nie ✔✔
- **Veranderlik koste** is koste wat verander met die uitset vlak ✔✔ (4)

3.3.2
- Gemiddelde Vaste Koste (A) = R50 ✔✔
- Marginale Koste (B) = R10 ✔✔ (4)

3.3.3 Die koste om 'n addisionele/ekstra eenheid te produseer ✔✔ (2)

3.4 **DATA RESPONS**

3.4.1 Om wins te maak ✔✔ (2)

3.4.2
- **Ekonomiese wins** is die verskil tussen die totale inkome en kostes plus alle eksplisiete koste. /Dit is die wins bo en behalwe die normale wins. ✔✔✔
- **Normale wins** is die wins wat oorbly nadat die ekonomiese wins uitgeskakel is. /Dit is die minimum verdienste wat sal verhoed dat die entrepreneur uit tree. ✔✔ ✔ (6)

3.4.3 Koste wat dieselfde bly ongeag die hoeveelheid uitsette. ✔✔ (2)

3.5 **TWEE faktore wat elastisiteit van aanbod van 'n produk bepaal.**

1. **Die vlak van spaar kapasiteit in die industrie ✔✔**
   - As 'n industrie teen minder as volle kapasiteit werk is die

aanbod elasties ✔✔

- Die industrie kan produksie redelik maklik verhoog ✔✔

2. **Die vlak van indiensneming ✔✔**
   - By volle indiensneming sal aanbod elasties wees ✔✔

3. **Die vermoë om produkte te stoor ✔✔** ✔✔
   - Aanbod sal elasties wees as produkte maklik gestoor kan word
   - Aanbod kan verander afhangende van die vraag daarna ✔✔
4. **Die industriële aard van die produk ✔✔**
   - Die aanbod van landbou produkte oor die kort termyn sal onelasties wees ✔✔
   - Die aanbod van mynbou produkte sal ook onelasties wees ✔✔
   - Die aanbod van vervaardigde goedere sal meer elasties wees ✔✔
5. **Tyd ✔✔**
   - In die tussentydse periode sal aanbod onelasties wees ✔✔
   - Oor die kort termyn, sal aanbod meer elasties wees ✔✔
   - Oor die langtermyn sal aanbod volmaak elasties wees ✔✔

(Enige 2 x (2 + 2) (8)

3.6 **Verduidelik TWEE kenmerke van 'n volmaakte mark**

1. **Baie verkopers / produsente ✔✔**
   - 'n Enkele produsent is nie groot genoeg om prys te beïnvloed nie ✔✔
   - Produsente is prysnemers ✔✔
2. **Baie kopers / verbruikers ✔✔**
   - 'n Enkele koper is nie by magte genoeg om die markprys te beïnvloed nie ✔✔
3. **Produkte is homogeen / identies ✔✔**
   - Produkte verkoop deur een produsent is identies aan dié van 'n ander ✔✔
4. **Geen samespanning tussen verkopers ✔✔**
   - Elke verkoper tree onafhanklik op ✔✔
5. **Vryheid van toe- en uittrede ✔✔**
   - Koste t.o.v. toe- en uittrede is minimaal✔✔
   - Daar is geen versperrings vir toe- en uittrede ✔✔
6. **Geen regeringsinmenging ✔✔**
   - Daar is geen invloed vanaf die regering op kopers of verkopers nie ✔✔
7. **Produksiefaktore behoort beweeglik te wees ✔✔**
   - Produksiefaktore behoort vryelik van een mark na 'n ander te beweeg ✔✔
8. **Volmaakte kennis ✔✔**
   - Verbruikers en produsente is ten volle ingelig oor pryse van verskillende verskaffers ✔✔
   - Dit maak nie saak vir verbruikers by watter produsent hulle koop nie ✔✔

(Enige 2 x (2 + 2) (8)

[50]

VRAAG 4 (LU3)

4.1
4.1.1 Lorenz ✔✔
4.1.2 progressiewe ✔✔
4.1.3 ontwikkelende ✔✔
4.1.4 PPI ✔✔ (4 x 2) (8)

4.2 **DRIE faktore word om menslike hulpbronne te verbeter.**

- Onderwys en opleiding ✔✔
- Gesondheid van werkers ✔✔
- Bevolkingsbeplanning ✔✔
- Motivering ✔✔ (Enige 3 x 2) (6)

4.3 **DATA RESPONS**

4.3.1 Om die land se monetêre beleid te formuleer en implementeer ✔✔ (2)

4.3.2
- depositoneming ✔✔
- maak van lenings ✔✔

(2 x 2) (4)

4.3.3
- Tjeks ✔✔
- Debiet kaarte/Bank transaksie kaarte ✔✔
- Krediet kaarte/Verbruikerskaarte ✔✔
- Elektroniese geld/e-geld ✔✔
- Geld orders ✔✔
- Pos orders ✔✔

(Enige 2 x 2) (4)

4.4 **DATA RESPONS**

4.4.1
- Ontwikkelde/ryk/1ste wêreld lande ✔✔
- Minder ontwikkelde/ontwikkelende/arm/3de wêreld lande ✔✔ (4)

4.4.2 Om die produksie van goedere en dienste, gemeet in terme van reële BBP, te laat toeneem. ✔✔ (2)

4.4.3
- Lae lewensstandaard/Lae per capita inkome/Meer armoede ✔✔
- Lae groei van per capita inkome / Groter ongelyke verdeling van inkome ✔✔
- Lae lewensverwagting ✔✔
- Lae onderwys vlakke ✔✔
- Lae produksie vlakke ✔✔ (4)

- Hoë bevolkingsgroei en afhanklikheid las ✔✔
- Hoë vlakke van werkloosheid ✔✔
- Groot afhanklikheid van primêre sektor ✔✔
- Onvoldoende infrastruktuur ✔✔ (Enige 2 x 2)

4.5 **Verduidelik kortliks enige TWEE vorme van ekonomiese integrasie.**

1. **Vrye handelsgebied ✔✔**
   - ʼn Groep lande met geen beperkings op handel met mekaar ✔✔
   - Hulle mag handel beperkings plaas op handel met nie-lidlande ✔✔
2. **Doeane Unie ✔✔**
   - Lidlande is vrye om met mekaar handel te dryf ✔✔
   - ʼn Gemeenskaplike tarief moet gehef word op handel met nie-lidlande ✔✔
3. **Gemeenskapsmark ✔✔**
   - Tesame met vry handel tussen lidlande word vrye beweging van produksiefaktore toegelaat ✔✔
4. **Ekonomiese Unie ✔✔**
   - Vrye beweging van goedere en produksiefaktore ✔✔
   - Lede moet gemeenskaplike ekonomiese beleid aanneem ✔✔
5. **Monetêre Unie ✔✔**
   - Het gemeenskaplike monetêre geldeenheid ✔✔
   - Het gemeenskaplike buitelandse valuta reserwe ✔✔(Enige 2 x (2 + 2) (8)

4.6 **Verduidelik kortliks enige TWEE redes vir bank mislukkings.**

1. **Krediet risiko ✔✔**
   - Uitleen van geld is banke se besigheid ✔✔
   - Soms is dit riskant om geld terug te kry van leners ✔✔
   - Dit kan lei tot ʼn stormloop op die bank ✔✔
2. **Likiditeit risiko ✔✔**
   - Banke leen geld oor kort periodes en leen dit uit oor lang periodes ✔✔
   - As groot deposito houers groot bedrae geld onttrek, kan dit ook tot ʼn stormloop op die bank lei ✔✔
3. **Rentekoers risiko ✔✔**
   - Onverwagte veranderinge in die rentekoers kan probleme skep Vir die bank ✔✔
4. **Investering risiko ✔✔**
   - Banke investeer van hul geld in bates soos eiendomme ✔✔
   - As die waarde daal, veroorsaak dit probleme ✔✔
5. **Kapitaal risiko ✔✔**
   - As bank se kapitaal verhouding daal, mag aandeelhouers hul aandele verkoop ✔✔
   - As banke nuwe aandele uitreik om kapitaal te verhoog, kan sommige aandeelhouers ongemaklik voel en hul aandele verkoop ✔✔ (Enige 2 x (2 + 2) (8)

[50]

VRAAG 5 (LU4)

5.1
5.1.1 werkloosheid ✔✔
5.1.2 HOP✔✔
5.1.3 absolute ✔✔
5.1.4 nie-hernieubare ✔✔
(4 x 2) (8)

5.2 **DRIE absolute en vergelykende voordele van globalisasie**

- Meer werksgeleenthede ✔✔
- Verhoogde lewensstandaard ✔✔
- Verminderde isolasie ✔✔
- Meer menslike ontwikkeling ✔✔
- Ekonomiese groei ✔✔
- Globale inwoners ✔✔ (Enige 3 x 2) (6)

5.3 **DATA RESPONSE**

5.3 5.3.1 Die prosessering van gebruikte materiaal in nuwe produkte. ✔✔ (2)

5.3.2
- Verhoed vermorsing van potensieel bruikbare materiaal ✔✔
- Verminder verbruik van oorspronklike grondstowwe ✔✔
- Verlaag energie verbruik ✔✔
- Verminder lug- en waterbesoedeling ✔✔
- Verminder 'kweekhuis' gas uitlatings ✔✔ (Enige 3 x 2) (6)

5.3.3 Glas; papier; metaal; plastiek; tekstiele; elektronika ✔✔ (Enige 1 x 2) (2)

5.4 **DATA RESPONSE**

5.4.1
- **Absolute armoede** verwys na 'n toestand waar nie oor die middele beskik word om basiese menslike behoeftes te bevredig nie. ✔✔
- **Relatiewe armoede** verwys na 'n toestand waar daar oor minder hulpbronne of inkome as andere in die gemeenskap of land beskik word. ✔✔ (4)

5.4.2
- Voorsiening van gratis skoon water ✔✔
- Sanitasie ✔✔
- Gratis elektrisiteit ✔✔
- Vullisverwydering ✔✔
- Voedsel skemas ✔✔ (6)

- Gesondheidsorg ✔✔ (Enige 3 x 2)

5.5 **Verduidelik *'hernieubare hulpbronne'* kortliks.**

- Dit is hulpbronne wat hervul of gereproduseer kan word ✔✔
- Dis hulpbronne soos grond, flora en fauna, diere, ens. ✔✔
- Dit kan uitgeput rak as dit nie volhoubaar bestuur word nie ✔✔
- Daar is ook die uitdaging om hernieubare bronne te gebruik in plaas van nie-hernieubare bronne ✔✔ (4 x 2) (8)

5.6 **Verduidelik kortliks *'Algemene Ooreenkoms oor Tariewe en Handel'* en *'Vryhandelgebiede'* as redes vir handelsliberalisering.**

Algemene Ooreenkoms oor Tariewe en Handel

- Die liberalisering van handel het begin met die stigting van die AOTH deur die VV ✔✔
- Die AOTH lede onderhandel vir 'n geleidelike afskaffing van internasionale handelsbeperkings ✔✔
- Hulle stel ook metodes bekend om deelname en hoeveelheid handel te verhoog ✔✔

(Enige 2 x 2) (4)

Vryhandelgebiede

- Lidlande verwyder alle versperrings tussen hulle ✔✔
- Lidlande kan sy eie handelsbeperkings teen die res van die wêreld gebruik ✔✔
- Vryhandelgebiede verhoog volume van handel omdat lande kan spesialiseer in die produkte wat hulle die goedkoopste kan vervaardig ✔✔ (Enige 2 x 2) (4)

[50]

VRAAG 6 (LU2 en LU4)

6.1
- 6.1.1 toeneem ✔✔
- 6.1.2 veranderlik ✔✔
- 6.1.3 plaaslik ✔✔
- 6.1.4 'kweekhuis' ✔✔ (4 x 2) (8)

6.2 **DRIE faktore wat die graad van prys elastisiteit van vraag na 'n produk bepaal.**

- Beskikbaarheid van naby substitute ✔✔
- Uniekheid van 'n produk ✔✔
- Gewoontevormende artikels ✔✔
- Die graad van dringendheid ✔✔
- Tydsperiode ✔✔
- Noodsaaklikheid of luuksheid ✔✔ (Enige 3 x 2) (6)

6.3 **DATA RESPONS**

6.3.1 Komplimentêre goedere ✔✔ (2)

6.3.2 **Substitute**

- As ’n toename in die prys van 1 produk (beesvleis) ✔ lei tot ’n toename in die vraag na ’n ander produk (skaapvleis), ✔ dan is die twee produkte substitute.

OF

- ’n Direkte vraag verhouding tussen die prys van 1 produk (beesvleis) ✔ en hoeveelheid aangevra van ’n ander produk (skaapvleis), ✔ dan is hierdie 2 produkte substitute. (Enige 2)

Komplimentêre goedere

- As ’n toename in die prys van 1 produk (petrol) ✔ lei tot ’n daling in die vraag na ’n ander produk (motor), ✔ dan is die 2 komplimentêr

OF

- ’n Omgekeerde vraag verhouding tussen die prys van 1 produk (petrol) ✔ en die hoeveelheid aangevra van ’n ander produk (motor), ✔ dan is die 2 komplimentêr (Enige 2) (4)

6.3.3

- As alle ander dinge dieselfde bly , sal die hoeveelheid goedere aangevra daal wanneer die prys styg en toeneem wanneer die prys daal.✔✔

OF

- As alle ander dinge dieselfde bly, is daar ’n omgekeerde verhouding tussen hoeveelheid aangevra en die prys van ’n artikel. ✔✔ (Enige 2) (2)

6.3.4 Komplimentêre goedere ✔✔ (2)

6.4 **DATA RESPONS**

6.4.1 Nut verwys na die bevrediging verkry met die gebruik van ekonomiese goedere. /Die vermoë van goedere om behoeftes te bevredig. ✔✔ (2)

6.4.2 Totale nut van eenheid 2 + Marginale nut van eenheid 3
= 27 + 8 ✔✔
= 35 ✔✔ (4)

6.4.3

- Marginale nut (grensnut) is die bevrediging verkry uit die verbruik van die laaste eenheid. ✔✔
- Dit neem af soos die aantal goedere verbruik toeneem. ✔✔ (4)

6.5 **Maatreëls deur die regering om omgewingsvolhoubaarheid te verseker.**

1. **Private eiendomsregte ✔✔**
   - Sal verseker dat mense sal omsien na goed wat aan hulle behoort ✔✔
   - Daar sal geen koste vir belastingbetalers wees nie ✔✔
2. **Betaling vir die gebruik van die omgewing ✔✔**
   - Regering maak gebruik van omgewings heffings op verbruikers en ondernemings ✔✔
   - Heffings op gas uitlatings op motors en nywerhede ✔✔
3. **Fokus op eksternaliteite ✔✔**
   - As sosiale koste meer is as sosiale voordele, moet mense minder van die aktiwiteit aanpak en omgekeerd ✔✔
4. **Omgewingsbelastings en subsidies ✔✔**
   - Belasting kan gehef word as 'n produk skadelike uitwerking op omgewing het / groenbelasting ✔✔
   - Regering kan ook subsidies gee vir die ontwikkeling van nuwe tegnieke om besoedeling te verminder ✔✔
5. **Opdrag- en beheerstelsels (OBS) ✔✔**
   - Maksimum vlakke vir gasuitlatings ✔✔
   - Maksimum toelaatbare gebruik ✔✔
   - Minimum aanvaarbare vlakke van kwaliteit ✔✔
6. **Vrywillige ooreenkomste ✔✔**
   - Wettige ooreenkomste met besighede om die hoeveelheid besoedeling te verminder ✔✔
7. **Onderwys ✔✔**
   - Onderwys speel 'n belangrike rol in die beskerming van die omgewing ✔✔
   - Mense se verbruiksgewoontes sal verander as hulle meer bewus gemaak word van omgewingsake ✔✔ (Enige 2 x (2 + 2) (8)

6. 6 **Verduidelik kortliks die begrip *'Noord/Suid verdeling'*.**

- Dit is 'n denkbeeldige verdeling ✔✔
- Dit skei ontwikkelde lande van die noordelike halfrond en die ontwikkelende lande van die suidelike halfrond ✔✔
- Die NOORD verwys na die ryk en gevorderde nasies ✔✔
- Die SUID verwys na die arm lande van die wêreld ✔✔
- Ontwikkelde lande het 'n hoë mate van industrialisasie, beter lewensstandaard, ens. ✔✔
- Ontwikkelende lane het lae lewensstandaard, lae inkome, lae vlakke van onderwys, ens. ✔✔
- Al die verskille word gekoppel aan 'n baie ongelyke verdeling van mag tussen Noord en Suid ✔✔ (Enige 4 x 2) (8)

[50]

VRAAG 7 (LU1:AS3)

<u>Eienskappe, voordele en nadele van 'n gemengde ekonomie met verwysing na Suid-Afrika.</u>

INLEIDING

- 'n Gemengde ekonomie is 'n mengsel van 'n vrye mark ekonomie en 'n sentraal beplande ekonomie ✔✔✔
- Die Suid-Afrikaanse ekonomie is 'n gemengde ekonomie waar private en openbare ondernemings belangrike rolle speel ✔✔✔ (Enige 1 x 3) (3)

INHOUD

<u>Kenmerke</u>

1. **Motivering ✔✔**
   - In private sektor word verbruikers en produsente gemotiveer deur eie belang ✔✔
   - Openbare sektor word gemotiveer deur die welsyn van die gemeenskap ✔✔
   - Die staat se funksies is beperk tot sosiale en openbare dienste

2. **Eienaarskap ✔✔**
   - Verbruikers en produsente besit die meeste van die produksie-faktore ✔✔
   - In Suid-Afrika besit die staat grond en kapitaal deur sy eie ondernemings ✔✔

3. **Mededinging ✔✔**
   - Mededinging word behou in private sektor en 'n verskeidenheid goedere en dienste word beskikbaar gemaak ✔✔
   - Openbare sektor voorsien algemene monopolieë waar mededinging nie toegelaat word nie ✔✔

4. **Vryheid van keuse ✔✔**
   - Verbruikers is vry om te besluit wat om te verbruik ✔✔

5. **Regeringsinmenging ✔✔**
   - Daar is beperkte inmenging van die regering ✔✔
   - Regeringsinmenging is om maatskaplike en welsyn doelwitte te bereik ✔✔
   - Ook om die werking van markte te verbeter ✔✔ (Enige 8 x 2) (16)

<u>Voordele</u>

1. **Private sektor ✔✔**
   - Winsmotief verseker die produksie van 'n verskeidenheid goedere en dienste ✔✔
   - Invoere voeg binnelandse verskeidenheid en keuse by ✔✔
   - Uitvoere voorsien werkverskaffing en ekonomiese groei ✔✔

2. **Ekonomiese stabiliteit ✔✔**
   - Openbare sektor hanteer markmislukkings, infrastruktuur en die skepping van ekonomiese raamwerk ✔✔
   - Daar is groter stabiliteit, ekonomiese groei en werkverskaffing ✔✔
   - Samewerking tussen openbare en private sektor verseker optimale gebruik van hulpbronne ✔✔

3. **Optimale mengsel ✔✔**
   - Die optimale mengsel van openbare en private sektor verseker 'n optimum lewensstandaard✔✔

4. **Vrye kapitaalvloei ✔✔**
   - Buitelandse kapitaal vloei vryelik na gemengde ekonomieë ✔✔

5. **Die omgewing en menseregte ✔✔**
   - Gemengde ekonomieë het beter omgewings- en menseregte rekords ✔✔ (Enige 8 x 2) (16)

Nadele

1. **Skep armoede ✔✔**
   - Private sektor kan werkers uitbuit ✔✔
   - Private sektor kan onvolmaakte markte gebruik om verbruikers uit te buit en ongelykheid van inkome te vererger ✔✔

2. **Verdringing van die private sektor ✔✔**
   - A.g.v. die beheer oor die wetgewende prosesse, kan die openbare sektor dit in die voorsiening van oordadige maatskaplike en sosiale dienste gebruik ✔✔
   - Die omvang van belasting en openbare sektor ondernemings raak so omvangryk wat lei tot afname in ekonomiese groei ✔✔

3. **Uitwerking van sakesiklusse ✔✔**
   - Werkloosheid, inflasie en sakesiklusse kom gereeld voor ✔✔

4. **Onregverdige inkome verdeling ✔✔**
   - Gevaar van burokrasie, korrupsie en vermorsing van hulpbronne ✔✔
   - Inkome verdeling is nie regverdig nie ✔✔

(Enige 4 x 2) (8)

SLOT

- Die Suid-Afrikaanse ekonomie is 'n gemengde ekonomie waar private eiendom, private inisiatief, eie belang en mark meganisme 'n belangrike rol speel ✔✔
- Die ekonomie word ook gekenmerk deur 'n redelike graad van regeringsinmenging ✔✔ (Enige 1 x 2) (2)

Gebruik die volgende assessering rubriek tesame met bogenoemde om die bespreking te assesseer.

	PUNTE	INTERPRETASIE VAN ONDERWERP
	0	Kandidaat het geen begrip van die onderwerp getoon nie.
	1	Kandidaat het mate van begrip van die onderwerp getoon, maar belangrike aspekte daarvan gemis. **(1 − 15 punte)**
	3	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer, maar nie feite aan die onderwerp gekoppel nie. **(16 – 30 punte)**
	5	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer en genoeg feite aan onderwerp gekoppel. **(30 – 45 punte)**

(5)
[50]

VRAAG 8 (LU2: AS1)

Verskillende vorme van prys elastisiteit van vraag

INLEIDING

- Prys elastisiteit verwys na die reaksie van hoeveelheid gevra tot verandering in prys. ✔✔✔
- Elastisiteit van vraag is die verhouding tussen proporsionele verandering in prys en proporsionele verandering in hoeveelheid aangevra ✔✔✔ (Enige 1 x 3) (3)

INHOUD

Grade/Vorme van prys elastisiteit

1. **Elastiese vraag/Relatief elastiese vraag ✔✔**

   - Elastisiteit is groter as een/(1 < PEv < ∞) ✔✔
   - ʼn % verandering in prys lei tot ʼn groter % verandering in hoeveelheid gevra ✔✔
   - Vraag neig om elasties te wees vir goedere met nabye Substitute – bv. beesvleis en hoender ✔✔
   - Dis is ook elasties waar die produk ʼn groot gedeelte van die verbruiker se inkome opneem – bv. motors ✔✔
   - Vraag is elasties vir luukshede waarvan aankope uitgestel kan word ✔✔

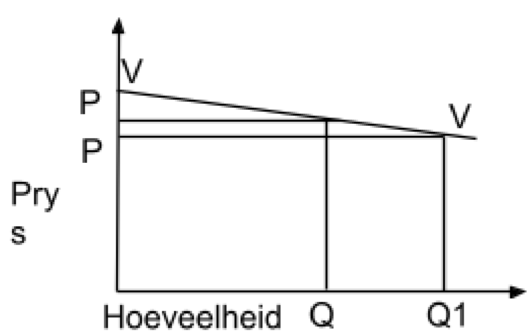

(8)

2. **Onelastiese vraag/Relatief onelastiese vraag ✔✔**

   - Elastisiteit is minder as 1/(0 < PEv < 1)✔✔
   - ʼn % verandering in prys lei tot ʼn kleiner % verandering in vraag ✔✔
   - Waar verbruik nie uitgestel kan word nie ✔✔
   - Bv. basiese noodsaaklikhede/verslawende goedere en dienste/waar geen substitute beskikbaar is nie ✔✔
   - Goedere en dienste wat slegs ʼn klein deel van verbruikers se Inkome uitmaak ✔✔

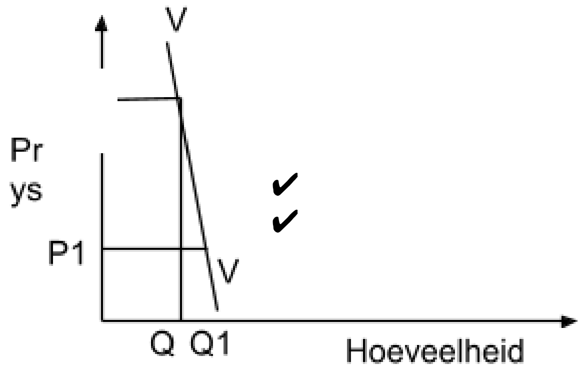

(8)

3. **Eenheidsprys elasties ✔✔**

- Elastisiteit is gelyk aan een/(PEv = 1) ✔✔
- Waar 'n % verandering in prys lei tot dieselfde % verandering In hoeveelheid aangevra ✔✔
- 10% toename in prys lei tot 10% verandering in vraag ✔✔
- Vir die besigheid sal die totale inkome nie verander nie ✔✔

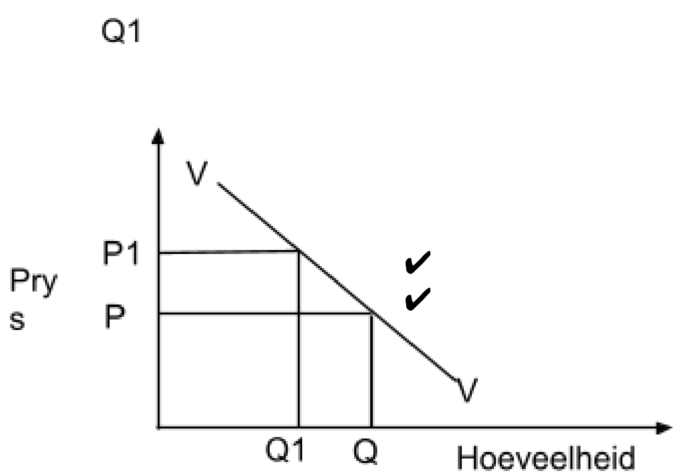

(8)

4. **Volmaak/Perfek onelasties ✔✔**

- Elastisiteit sal gelyk wees aan nul/(PEv = 0)
- 'n % verandering in prys lei tot geen % verandering in hoeveelheid aangevra ✔✔
- Bv. medikasie wat lewens red ✔✔

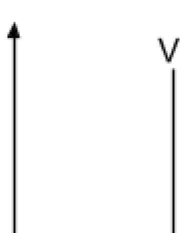

Pry
s

V
Q Hoeveelheid (8)

5. **Volmaak / Perfek elasties ✔✔**

- Elastisiteit sal oneindig wees. /PEv = ∞
- 'n % verandering in prys sal lei tot 'n oneindige verandering in hoeveelheid gevra ✔✔
- As een verkoper pryse verhoog, sal hy nie in staat wees om sy produk te verkoop nie ✔✔

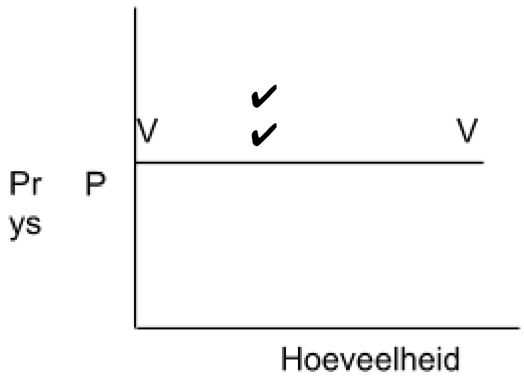

(8)

SLOT

- Prys elastisiteit van vraag meet hoeveel die verbruiker reageer of hoe sensitief verbruikers is tot veranderinge in die prys van die produk. ✔✔ (2)

Gebruik die volgende assessering rubriek tesame met bogenoemde om bespreking te assesseer.

	PUNTE	INTERPRETASIE VAN ONDERWERP
	0	Kandidaat het geen begrip van die onderwerp getoon nie.
	1	Kandidaat het mate van begrip van die onderwerp getoon, maar belangrike aspekte daarvan gemis. **(1 – 15 punte)**
	3	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer, maar nie feite aan die onderwerp gekoppel nie. **(16 – 30 punte)**
	5	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer en genoeg feite aan onderwerp gekoppel. **(30 – 45 punte)**

(5)
[50]

VRAAG 9 (LU3: AS1)

Metodes van herverdeling.

Adres van sender ✔

Datum ✔

Adres van ontvanger ✔
Die Minister van Finansies
Departement van Finansies
KAAPSTAD
2000 (3)

Geagte Heer

Re: Metodes vir herverdeling van rykdom ✔✔✔

1. **Belasting** ✔✔
   - Hoë inkome verdiener word belas om te voorsien in behoeftes van arm mense ✔✔
   - Progressiewe individuele inkomstebelasting – Hoë inkome verdieners word belas teen 'n hoër koers ✔✔
   - Rykdom belasting word gehef – stedelike eiendom word jaarliks belas/Kapitaalwins belasting word gehef op winste/ Oordrag heffings word betaal as eiendom gekoop word/ Grondbelasting op plase word ✔✔
   - Boedelbelasting – Belasting gehef op die boedel van afgestorwe persone ✔✔

2. **Kontantvoordele** ✔✔
   - Bv. Ouderdomspensioen/Ongeskiktheidstoelaes/Kindersorg toelaes/Werkloosheidsversekering ✔✔

3. **In natura voordele** ✔✔
   - Voorsiening van gesondheidsorg/onderwys en maaltye/ beskerming/munisipale dienste/infrastruktuur ✔✔
   - In RSA word beperkte hoeveelheid water en elektrisiteit ook voorsien ✔✔

4. **Arbeidsmark beleid** ✔✔
   - Baie arbeidsmark beleide word ingestel om ongelykheid van inkome te verminder ✔✔
   - Minimum lone/anti-diskriminasie wetgewing/opleiding subsidies ✔✔

5. **Makro-ekonomiese beleid ✔✔**
   - Skepping van werksgeleenthede sal huishoudings met lae inkome bevoordeel/Regering se openbare werke program ✔✔
   - Streekontwikkeling beleide sal geografiese ongelykheid van Inkome en rykdom verminder ✔✔
   - Indiensneming subsidies word verskaf deur die ROI programme ✔✔
   - Ander voordele soos opleiding, finansiering en uitvoer voordele aan KMMOs ✔✔ (Enige 12 x 2) (24)

<u>Regstellende herverdelingsmetodes</u> ✔✔

- Bemagtiging en regstellende aksie wetgewing is ingestel om foute uit die verlede aan te spreek ✔✔
- Hierdie inmenging help spoedige herverdeling van rykdom, inkome en geleenthede ✔✔

1. **Swart Ekonomiese Bemagtiging ✔✔**
   - Voorsien wettige basis vir die transformasie van RSA se ekonomie ✔✔
   - Dit stel swart mense in staat om die ekonomie te besit en te bestuur ✔✔
   - Dit verseker beduidende toename in inkome en rykdom ✔✔
   - Dit verminder ook inkome ongelykhede ✔✔

2. **Grond restitusie ✔✔**
   - Gee grond terug aan hulle wat dit verloor het a.g.v. diskriminerende wette ✔✔

3. **Grond herverdeling ✔✔**
   - Fokus op stedelike grond en produktiewe (plaas-) grond ✔✔
   - Herverdeling van landbou grond aan voorheen benadeelde mense ✔✔

4. **Eiendom subsidies ✔✔**
   - Subsidies word gebruik om eienaarskap oor residensiële eiendom te verkry ✔✔
   - Behuising subsidie skemas aan persone met inkome van minder as R35 00 per maand ✔✔
   - Korting Voordeel Skema aan huurders van staatshuise as hulle die huis wil koop ✔✔ (Enige 8 x 2) (16)

Die uwe ✔

Handtekening ✔
Naam + Van (2)

Gebruik die volgende assessering rubriek tesame met bogenoemde om bespreking te assesseer.

	PUNTE	INTERPRETASIE VAN ONDERWERP
	0	Kandidaat het geen begrip van die onderwerp getoon nie.
	1	Kandidaat het mate van begrip van die onderwerp getoon, maar belangrike aspekte daarvan gemis. **(1 – 15 punte)**
	3	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer, maar nie feite aan die onderwerp gekoppel nie. **(16 – 30 punte)**
	5	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer en genoeg feite aan onderwerp gekoppel. **(30 – 45 punte)**

(5)
[50]

VRAAG 10 (LU4: AS2)

<u>Oorsake van Globalisering</u>

INLEIDING

- Globalisering verwys na die toenemende inter verbondenheid van markte in verskillende lande. ✔✔✔
- Globalisering kan gedefinieer word as 'n proses van nouer ekonomiese skakeling tussen verskillende nasionale ekonomieë.✔✔ ✔ (Enige 1 x 3) (3)

INHOUD

Oorsake van globalisering

A. **<u>Tegnologiese verandering</u>** ✔✔

- Globalisering word moontlik gemaak deur tegnologiese verandering ✔✔
- Periodieke veranderinge in die bestaande tegnologie het produkte, dienste en prosesse verander ✔✔
- Die ontwikkeling van rekenaar tegnologie het produksie en verbruik verander ✔✔

1. **Inligtingstegnologie (IT)** ✔✔
   - IT is 'n kombinasie van kommunikasie tegnologie en rekenaar tegnologie ✔✔

2. **Nuwe produksie prosesse** ✔✔
   - IT verander produksie en prosesse ✔✔

- IT het nuwe produksie stelsels wat gebaseer is op kommunikasie en vervoer teen laer koste, bekendgestel ✔✔
- Die gebruik van rekenaar netwerke maak dit moontlik om onderdele in een land te produseer en in 'n ander land aan mekaar te sit ✔✔

3. **Vervoer en kommunikasie** ✔✔
   - Globalisering is afhanklik van vervoer en kommunikasie ✔✔
   - Vervoerstelsels voorsien makliker en goedkoper vervoer van een plek na 'n ander ✔✔
   - Kommunikasiestelsels voorsien die middele om inligting te versend van een plek na 'n ander. ✔✔
   - Ontwikkelings in beide vervoer en kommunikasie het ons wêreld verander deur beweeglikheid makliker te maak ✔✔ (Enige 10 x 2) (20)

B. **<u>Liberalisering van handel</u>** ✔✔

Dit beteken die verwydering van beperkings soos tariewe en kwotas ✔✔

1. **Algemene Ooreenkoms oor Tariewe en Handel (AOTH**) ✔✔
   - Lede onderhandel oor die verwydering van internasionaal handelsbeperkings ✔✔
   - Onderhandel ook oor metodes om deelname en volumes van handel te verhoog ✔✔

2. **Uitvoerbevordering** ✔✔
   - Baie lande moedig uitvoerbevordering aan a.g.v. beperkte plaaslike koopkrag ✔✔
   - Uitvoer Prosessering Sones (UPSs) is in baie lande gestig ✔✔

3. **Vryhandelgebiede** ✔✔
   - Dit is 'n vorm van integrasie van handel waar lidlande alle vorme van handelsbeperkings verwyder ✔✔
   - Vryhandelgebiede verhoog die volume van handel ✔✔
   - Dit help ook lande om te spesialiseer in die produk wat hulle die goedkoopste kan produseer ✔✔

C. **Multinasionale ondernemings (MNOs)** ✔✔
   - Dis ondernemings wat goedere in baie lande produseer ✔✔
   - Produksie van goedere in verskillende lande het die voordeel van goedkoper vervoer, arbeid, kapitaal, korporatiewe belasting, ens. ✔✔
   - Hierdie MNO's speel 'n belangrike rol in globalisering ✔✔

D. **Kapitaal liberalisering** ✔✔
   - Kapitaal is toegelaat om vryelik tussen lande te beweeg ✔✔
   - Valuta en investering beheer is afgeskaf ✔✔

- Beleggers word toegelaat om portefeulje en BVI kapitaal sonder bemiddeling rondbeweeg ✔✔

E. **Standaardisasie ✔✔**

- ’n Aantal organisasies is gestig om aktiwiteite te standaardiseer ✔✔
- VN, IMF, Wêreldbank, WHO, WGO, Internasionale Arbeids-organisasie is gestig ✔✔ (Enige 10 x 2) (20)

SLOT

Tegnologie en verbruikersdruk het gelei tot die groei van globale markte, globale arbeidsmag en maatskappye wat globale handelsmerke produseer.✔✔ (2)

Gebruik die volgende assessering rubriek tesame met bogenoemde om die bespreking te assesseer.

	PUNTE	INTERPRETASIE VAN ONDERWERP
	0	Kandidaat het geen begrip van die onderwerp getoon nie.
	1	Kandidaat het mate van begrip van die onderwerp getoon, maar belangrike aspekte daarvan gemis. **(1 – 15 punte)**
	3	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer, maar nie feite aan die onderwerp gekoppel nie. **(16 – 30 punte)**
	5	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer en genoeg feite aan onderwerp gekoppel. **(30 – 45 punte)**

(5)
[50]

TOTAAL AFDELING C: 100

GROOTTOTAAL: 300